

HAREJAKTENS TERMINOLOGI

Følgende innføring i harejaktens terminologi er utdrag fra A. Wangens bok "Harejakten, en kortfattet veiledning for yngre harejegere" (Oslo 1934).

Det heter: "Gå med" eller "leie" en hund "i band" eller "i kobbel".

Å "**slippe**" når hunden skal fri fra halsbandet for å begynne jakten. Å "**slå ut**" når hunden etter å være "**sluppet**" drar av sted fra eieren for å begynne på sitt arbeid. Man sier at en hund "**slår for lite ut**", kommer for snart inn til eieren igjen. "**Slår for langt**" eller "for **vidt ut**", er for lenge borte innen den kommer inn og "**viser**" seg for eieren. Man sier da at den viser dårlig samarbeid, har dårlig "**kontakt**" med eieren. Å "**lete**" eller "**leite**", nemlig etter harefot på bakken. ("Søke" er et uttrykk fra fuglejaktens terminologi).

"**Fot**": den "**teft**" eller utdunsting fra haren som avsetter seg på bakken og avgir "**foten**".

"**Spor**" eller "slag" er det kun tale om i forbindelse med snø, eller hvor bakken er så bløt (myr, søle) at spor eller slag sees, idet begge deler betegner et synlig avtrykk, hareslag, reveslag, hundeslag, bikkjeslag osv. eller spor. Videre heter det "fersk fot", "frisk (fresk) fot", "varm fot", "kveldsfot", "nattfot", "morrafot", "gammel fot" og "lang fot" når haren sitter langt unna der hunden "kom på foten".

En "utfot": Når en hare om natten har beitet på en voll, en myr, en bråte eller lignende, og den så mot morgenkvisten "går av" beiteplassen for å "sette seg inn", da betegnes foten den "setter" etter 15

seg med "utfot". Og det er denne hunden helst skal komme på så snart som mulig (ved for eksempel å "ringe" beiteplassen) da den jo fører til "setet", og hvorved det altså blir størstsannsynlighet for å få "los" snarest. Unghunden, og mange eldre hunder også, forstår imidlertid ikke å "ringe" (slå noen slag, ringer, rundt beiteplassen), men gir seg til å ville gå opp hele "beitefoten". Et omstendelig og meget tidsrøvende om enn dyktig arbeid når de klarer det, idet en hare jo kan være, og som oftest er, kommet til beiteplassen allerede foregående kveld, og vil jo da i løpet av den lange tiden innen neste morgen ha "satt" en uendelig masse fot. Det er imidlertid stor fare for at en hund kan venne seg til å bli gående og "rote" (planløst virre fra det ene sted til det andre på beiteplassen, hvor det på for eksempel fuktige steder kan stå bedre teft av foten enn på andre, tørrere steder,

hvilket forleder hunden til stadig å ville komme tilbake til disse "velluktende" stedene, slik at fremgangen uteblir), og til å "brodere" (fot for fot å følge hele beitefoten fra den ene enden til den andre). Det er for øvrig ikke så få hunder som har ringingen medfødt, noe som resulterer i effektivt fotarbeid.

Å "komme på fot" eller "å få fot": "Fremfot" eller "framfot" betegner og angir for hundenes den retning haren har gått fremover ("fremspor" eller "fremslag"), i motsetning til "bakfot" som betegner den motsatte vei av den haren har gått. Det heter videre å "gå på bakfot" eller å "ta bakfoten". Og følger hunden den, så fjerner den seg altså mer og mer fra haren. Å "jage på bakfot": Når en hund ikke bare nøyer seg med å "gå på bakfot" men også gir seg til å jage på den med "full hals", i "full los".

Å "støte" eller "støyte" på foten, "på uttaket" eller "på tapet": Dette gjør en "løs" hund, mens en "trang" hund "tier", ikke "sier noe". En hund "går og støter", den "gir", "gav" et eller flere støt. "Løs", og (merk det) det motsatte herav "trang", refererer seg kun til uttak og tap, ikke til noe annet. Jaktlig sett er løshet ensbetydende med at en hund "sier noe" i utide altså mens haren enda "sitter inne" "i sete", og ikke er "tatt ut", ikke er "på bena". Motsetningen, "trang", er ensbetydende med at en hund er helt taus. Og den hund som støter på foten, på uttaket eller på tapet, den hund er altså løs. Og den hund som gjør det motsatte herav: ikke støter på foten, på uttaket, og ikke støter på tapet men er taus på begge deler, den hund er altså trang. Og herav følger, at skulle en hund under losen være "trang", da ville det ikke være noen los i det hele tatt, man ville ikke høre et kvink. Om en eier av en hund, som er noe sparsom i losen blir spurt om hvordan hans hund bruker målet når den jager ville svaret for eksempel være "den er noe sparsom", eller "den sier litt lite", eller "den sparer på målet", eller "den er noe rum", da ville han med hvert av disse uttrykkene nøyaktig dekke det foreliggende tilfelle. Med andre ord, disse uttrykk er de riktige. Det er masse hunder som er trange, altså helt tause på fot og tap, men som øser på alt de orker når de har tatt ut og haren er på beina, selv om de ligger nokså langt etter. Det blir derfor feil å si at en hund er trang som "sier lite i losen", "sparer på målet", "halser sparsomt", eller også "halser rumt", "er rum". Man sier at hunden er "trang i losen".

Å "halse": hundens bruk av stemmen under jaget, "i losen"

Å "halse rundt": halse med mellomrom av kortere eller lengre varighet, hvilket også inntreffer når en hund av en eller annen grunn blir "liggende etter haren" og det ennå "står såpass fot" at hunden ikke tier helt. Vi sier at hunden nyanserer i forhold til avstand til losdyret.

Å "ta ut" eller "ta opp" "et uttak" eller "et opptak": når hunden skremmer haren ut av "setet", dens gjemmested, og begynner å jage, og da er det "los" (en fuglehund "reiser" fuglen, og en elghund "reiser" en elg, men en harehund "tar ut" eller "opp").

"Et beskrik", "ta ut med beskrik", "ta igjen med beskrik", "uttak (henholdsvis "gjentak") med beskrik", en harehund "beskriker" alltid haren når den ser den.

"Los", å "få los": Hunden "har los" når "haren er ute", "er på beina" og hunden jager og "gir hals". Med "los" betegnes, og "i losen" er innbefattet alt som foregår med hunden og haren fra den ble "tatt ut" og til det endelige resultat foreligger.¹⁶

"Et sete": harens gjemmested, hvor den "sitter"

"En tur": En hare "turer", "går turer", "gjør turer" i losen, men den verken gjør eller går "runder" eller enda verre "losringer".

"En ramler": En hannhare.

"En sette": En hunnhare (som "setter" ungene)

"Skareslipp" eller "skarehopp": Hareunger som er "sluppet", "satt" eller "kastet" så tidlig på våren at det enda fryser skare på snøen om natten. Altså hareunger av "første kull", en "førstekulls hare".

"En sommerunge": Av et kull født på sommeren, av "annet kull", "andre kullet", en "annenkulls hare".

"Av høstkullet": En "høstunge", "en sistekulls" hare, født om høsten.

Å "gå i berg" eller "gå inn": Haren "krabber inn" i en ur, under en stein eller en trerot. Den kan også "gå i berg" under for eksempel gulvet på en förløe, fjøs, tom seterbu eller annen bygning som står i marken, eller også under en kvisthaug. Den "går i berg", "går inn" for å unngå hundens etterstrebelser.

”Stå for berg”: Når hunden har funnet harens gjemmede holder den seg der og ”gir hals”, ”halser for berg”. Dette kalles at hunden ”står for berg”.

”Ta” eller ”få overvær”: At hunden tar eller får teften (ikke foten, en fot er kun på bakken) av haren i setet med nesen til værs, med ”høy nese” (uttrykk fra fuglejakten).

Haren kan:

”Kaste”, ”kaste krok”: Avvik fra retningen, ofte med noen lange hopp.

”Gjøre en odde”: Snu og gå kortere eller lengre stykker tilbake i sin egen fot. Etterfølges som oftest av en del lange hopp til forskjellige kanter, og til slutt av noen lange ekstrahopp hvoretter haren enten fortsetter eller kaster seg inn under en eller annen buskegran, kjerr, eller annet gjemsel, for å ”trykke” her. Ofte snur den også på nytt i foten og går denne frem igjen for annen gang innen den gjør de beskrevne kunster.

”Hundens mål”: Den stemme hunden benytter under jaget/losen, og som ikke er den samme som den benytter når den ”gjør” på et eller annet. Vi sier at en harehund har ”grovt mål”, ”dypt mål”, ”lite mål”, ”kalt mål”, ”kvelt mål”, ”hannhundmål”, ”tispemål”, ”pistremål”, ”metallmål”, ”blandingsmål”, at den ”skifter mål”, ”så grant”, ”så grovere”, altså ”dobbelmål”, ”skravlemål”, ”skvaldremål”.

”Reke foten”: Følge en fot som ikke lengre er fersk, forsiktig og omhyggelig med nesen mot bakken, og derfor nokså smått.

”Reke en fot med romme støt”: Som ovenfor, men med et støt av og til når det enda står nokså god teft av foten, men ikke nok til at hunden går i full los. Dette er ingen feil, og må ikke forveksles med løshet.

”Øse” eller ”ause på”: At hunden ”halser tett” i losen. At målet kommer ”øsendes” fra den.

”Sverme” heter det når hunden ikke forstår å holde seg på tapet, ikke vet hvor den har dette, men ”svermer” omkring det stadig lenger og lenger unna for til slutt å forsvinne helt fra dette.